

СЕКЦІЯ «КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ»

Бахишова Щалала Вафадар, Курепін Вячеслав
(м. Миколаїв)

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

Розглядаються основні аспекти спілкування викладачів та іноземних студентів

Сучасний етап розвитку закладів вищої освіти побудований на конструктивній педагогічній взаємодії професорсько-викладацького складу та здобувачів вищої освіти. Процес спільної роботи у таких обставинах спрямований на їх професійно-особистісний розвиток і є важливою складовою педагогічної діяльності викладача [1, с. 14]. Бажання іноземних громадян здобувати вищу освіту у закладах вищої освіти України стає все більше і більше. На етапі адаптації іноземці зіштовхуються з вимогами української освіти, особливостями психології взаємовідносин та національно-психологічними особливостями. Це складний і неоднозначний період.

Сучасний заклад вищої освіти (ЗВО), це простір, де відбувається діалог між представниками різних народів. Саме тому, важливо, при спілкуванні з іноземними студентами налагоджувати специфічні міжкультурні умови спілкування, враховуючи низку факторів які будуть виникати між викладачем та тими, хто навчається.

Викладач ЗВО повинен володіти можливостями організувати міжнаціональне і міжкультурне спілкування, яке включає інтенсивний характер навчання, нове соціокультурне середовище, психологічні, емоційні та фізичні навантаження тощо. Поетапність входження в освітній процес іноземних громадян забезпечує подолання мовного бар'єра та ознайомлення з умовами освітнього процесу у ЗВО України. Зрозуміло, перший етап найбільш важливий, де відбувається засвоєння основних норм спілкування та взаємовідносин у міжнародному колективі [2 с. 14].

На другому етапі іноземні студенти входять у студентське середовище, формують стиль поведінки. На цьому етапі відбувається поступове позитивне ставлення та інтерес до навчання та майбутньої професії. Вдала комунікація між учасниками освітнього процесу залежить від багатьох складових. Може бути, як успішною, так і призвести до культурного шоку. Тому правильна побудова освітнього процесу робить процес адаптації м'яким [3 с. 320], більш прийнятним та забезпечує контакт студентів із викладачем, формування міжкультурної комунікації.

Міжкультурна комунікація вимагає врахування трьох основних складових: перша - зумовлена ментальними особливостями національної культури; друга -

зумовлена національно-культурною специфікою комунікативної поведінки; третя - зумовлена національно-культурним мовним змістом.

Викладач повинен визначити баланс між дисциплінами, які викладаються, мовну підготовку іноземних студентів, знання іноземців до обраної спеціальності. Іншими словами викладач повинен поетапно «вирівнювати», «дозувати» знання та можливості іноземних студентів від етапу до етапу. Так викладач повинен за перший рік навчання повинен адаптувати іноземних студентів та максимально наблизити рівень розвитку студентів, як освітнього так і особистісного, до рівня українських здобувачів вищої освіти.

Проблема багатьох кандидатів на здобуття вищої освіти в Україні, це відсутність/недосконалість української культури спілкування, мовного та соціального етикету. Враховуючи те, що педагогічне спілкування між іноземними студентами та викладачами, іноземними та українськими студентами відбувається, як на заняттях в аудиторіях ЗВО, так і у позанавчальний час. Зрозуміло, позааудиторна діяльність більш різноманітна та природна. На заняттях викладач зі студентами буде спілкування за допомогою умовно мовних ситуацій [4 с. 9]. Тому представники різних культур зможуть досягти взаєморозуміння більш швидше тоді, коли ця робота буде успішнішою.

Цілком зрозуміло, здобувачі вищої освіти-іноземці намагаються прискорити процес входження в український соціум, мета - зменшення дистанції між молоддю, яка навчається. Викладачеві у цей період необхідно проявити особливий такт, виключивши так звану пропаганду якоїсь з культур, не допускати протиставлення, а навпаки зіставляти різних культури й стверджувати, що культура зближує народи. Не допускається тиск, суперечливість, повчальність тощо [5 с. 871].

Адаптація і соціалізація іноземних студентів у нових умовах тісно пов'язані з розвитком умінь і навичок міжкультурного спілкування під час проведення освітнього процесу. Соціалізація мовної особистості студента відбувається під час занять, і в позааудиторний час (мова, культура, соціум). Є два види соціалізації: інкультурація й акультурація.

У процесі інкультурації молодь набуває та формує ідентичність, при якій спостерігається розмежування рідної та чужої культури, іншими словами - освоєння «чужого» та збереження «свого». Дуже важливо щоб викладач обов'язково включав до занять такі форми навчання, як діалоги, рольові, імітаційно-моделюючі ігри, питання-відповідь тощо на яких враховувалися міжкультурні відмінності та мовний етикет. Така діяльність викладача допомагає студентам-іноземцям долати бар'єри спілкування, а педагогу володіти технологією педагогічного спілкування та швидко налагодити контакт як із кожним студентом окремо, так і з групою.

Академічна та соціально-психологічна адаптація іноземних студентів змінює їх, як особистостей. В умовах навчання іноземні студенти стають членами студентського колективу [6 с. 740] (академічна група, університет), у якому створюється ділова сприятлива атмосфера, без авторитарного тону у спілкуванні, повчальності, психологічного впливу, тиску.

Зрозуміло, викладач обирає стиль педагогічного спілкування залежно від комунікативності, ступеня товарищкості та манери поведінки тощо. В наявності викладача, який працює з іноземними студентами повинні бути наступні якості: комунікабельність, наявність спеціальних технік спілкування, вміння долати психологічні бар'єри, стресові ситуації, володіти іноземними мовами.

Отже, взаємодія суб'єктів навчання під час педагогічного спілкування викладачів та іноземних студентів повинна бути основана на соціокультурній сутності спілкування, його функціональності. В таких умовах педагогічна взаємодія спрямована на формування умінь і навичок міжкультурної комунікації, вона потребує від викладача фахову педагогічну підготовку та достатніх теоретичних знань та практичних навичок.

Література

1. Бацуровська І. В., Доценко Н. А., Курепін В. М. Особливості проектування освітнього середовища для майбутніх фахівців аграрної галузі // Цифрова трансформація професійної підготовки фахівців в умовах застосування SMART- освітніх технологій: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції (м. Харків, 29-30 листопада 2023 р.) / за заг. ред.: В. М. Нагаєва, Ю. М. Сагачко, О. В. Грідіна. Харків: Комунальне підприємство «Міська друкарня», 2023. С. 11-16. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15906>.

2. Іваненко В. С. Інтеграція молоді в системі освіти держав ЄС в умовах військової агресії проти України // Інтеграція вищої юридичної освіти України з європейським освітнім простором – виклики внутрішньої безпеки під час воєнного стану: матеріали з Міжнародної науково-практичної конференції, Ломжа-Харків, 15.02.2023 р. / за ред. П. Поніхтера, З. Шарлович. Ломжа: MANS w Łomży, 2023. С. 80-82. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12946>.

3. Tishechkina K., Artyukhova O., Sharata N. Pedagogical mastery of an English for specific purposes teacher in the context of leadership positions in education // Advances in Social Science, Education and Humanities Research. 2019, Vol. 318, p. 316-322. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8402>.

4. Курепін В.М., Іваненко В. С. Психолого-педагогічні методи формування креативного мислення в майбутніх інженерів-педагогів // Осінні наукові читання: матеріали XXIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, секція № 10. Педагогічні науки, м. Тернопіль, 27 листопада 2019 р. - Тернопіль: ГО «Наука та освіта без кордонів», 2019. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6416>.

5. Іваненко В. С. Змістові особливості виховної роботи в Миколаївському національному аграрному університеті // Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: матеріали III міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 22–23 лютого 2023 року). Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 869-873. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13196>.

6. Іваненко В. С. Цінності та запити сучасної молоді: життєві пріоритети української молоді // Покоління незалежності: ціннісні орієнтири і перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів та магістрантів, м. Костанай, 30 березня 2021р. Костанай: Костанайський регіональний університет імені А. Байтурсинова, 2021. С. 737-741. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9255>.

Василенко Олена
(м.Миколаїв)

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ

Реалії сучасного життя вимагають подолання репродуктивного стилю навчання і переходу до нової освітньої парадигми, що забезпечуватиме достатню пізнавальну активність і самостійність мислення.

Відомому американському мислителю Д. Дьюї належить твердження про те, що фундаментальна мета сучасної освіти полягає не у тім, щоб просто надавати інформацію, а у тім, щоб розвивати критичний спосіб мислення. Освіта орієнтована на майбутнє, яке не може бути наперед визначеним. Отже, першочерговим є набуття умінь і навичок мислення, що дають змогу адекватно оцінювати нові обставини й формувати стратегію подолання проблем, які можуть виникнути. За часів інтенсивних соціальних змін, коли неможливо діяти без постійного пристосування до нових політичних, економічних та інших обставин, без ефективного розв'язання проблем, значна частина яких не передбачувана найактуальнішим стає розвиток критичного мислення. У цьому сенсі очевидна життєва необхідність розвитку критичного мислення як завдання освітньої системи. Тільки таким шляхом ми можемо думати про просування у напрямі відповідності вимогам світового інформаційного суспільства і розвитку власної демократичної держави [1].

Уперше мислення стало предметом вивчення ще у давньогрецького філософа Парменіда, який розглядав його як спосіб пізнання, що веде до істини (на відміну від почуттів, сприймання, що приводять до власної думки). Розвиток мислення людини починається з народження і продовжується все життя. Розвиток мислення – це не проста зміна видів і форм мислення, а їх перетворення, вдосконалення в ході засвоєння все більш абстрактної й узагальненої інформації [2].

Розвиток критичного мислення передбачає принаймні чотири основних постулати, які є його фундаментом:

Перший: знання – основа розвитку критичного мислення. Для того, щоб навчитися критично мислити, потрібно мати певні знання й уміння узагальнювати наявну інформацію з метою інтерпретації тієї чи іншої проблеми, завдячуючи навчанню та досвіду.